धनकुटा नगर कार्यपालिकाको कार्यालय , धनकुटा

मिति २०८२/०२/०१ र ०२

जनप्रतिनिधिहरुका लागि लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्य सम्बन्धी क्षमता अभिबृद्दि तालिम सम्पन्न प्रतिवेदन

आयोजक

लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजना, परियोजना कार्यान्वयन ईकाई, धनकुटा नगरपालिका

लैंगिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्य सम्बन्धमा जनप्रतिनिधहरुका लागि संचालन गरिएको क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रमको सम्पन्न प्रतिवेदन २०८२

१. परिचय/औचित्य (Rationale):

लैङ्गिक समानता तथा लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धमा नेपालले गरेका विभिन्न अन्तर्राष्ट्रिय प्रतिबद्धता तथा संवैधानिक प्रावधानहरुलाई कार्यान्वयन गर्ने गरी लैङ्गिक समानतामुखी कानुन तथा नीतिहरू बनेका छन् । त्यसैगरी आफ्ना आवधिक योजना तथा कार्यक्रमहरुलाई उक्त लक्ष्य हासिल गर्ने दिशातर्फ परिलक्षित गरेको छ । महिला सशक्तीकरण तथा बालबालिकाहरूको हकहित संरक्षणका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन हुँदै आएका छन् त्यसैले हाल लैङ्गिक समानताको प्रवर्द्धन गर्नेतर्फ न्यायिक सक्रियता बढ्दै गएको भन्न सकिन्छ । सरकार मात्र नभई नागरिक समाज तथा गैर सरकारी क्षेत्रबाट पनि लैङ्गिक हिंसा अन्त्यका प्रयासहरू भएका छन । तथापि घटनाहरु बढ्दै गएको तथ्यहरुले लैङ्गिकतामा आधारित हिंसा एउटा गम्भीर मानव अधिकार चुनौतीको रुपमा रहेको देखिन्छ । त्यसैले लैङ्गिक हिंसा अन्त्यको विषय समाजको साझा सरोकारको विषय बन्दै गएको छ ।लैङ्गिक हिंसालाई महिलाको एकल सरोकारको विषयको रुपमा हेर्ने र बुझ्ने प्रवृतिले अन्य सरोकारवालाहरू यस समस्याको समाधान प्रति संवेदनशिल नहुने संभावना रहेको साथै पछिल्ला तथ्यहरुले लैङ्गिक हिंसाका घटनाहरुरूको प्रवृत्तिमा बढोत्तरी आएको देखिन्छ । यस सम्बन्धी हाम्रो समाजिक मुल्य मान्यताहरूलाई रुपान्तरण नगरी दण्डात्मक कानुनको व्यवस्थाले मात्र समस्याको सम्बोधन सहि ढंगले हुन नसक्ने सिकाई स्थापित भैसकेको छ । यसै परिप्रेक्षमा लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणका लागि महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक मन्त्रालय र विश्व बैंक नेपालको लगानी र प्राविधिक सहयोगमा धनकुटा नगरपालिकामा लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजना शुरुवात भएको छ । यसै सन्दर्भमा निर्वाचित जनप्रतिनिधिहरुलाई लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी आधारभूत पक्ष र परियोजनाको जानकारी दिन क्षमता अभिबृद्दि तालिमको आयोजना गरिएको थियो ।

२. तालिमको उद्धेस्य (Objective):

धनकुटा नगरपालिका क्षेत्रमा संचालन भईरहेको लैंगिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकीकृत सेवा पहुँच परियोजनाको सम्बन्धमा सबै सरोकारवालाहरुलाई अभिमुखीकरण गर्ने र लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी आधारभूत विषय बस्तु प्रतिको बुझाईमा बढोत्तरी तथा क्षमता अभिबृद्धि गरी लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी सेवामा पहुँच सुनिश्चित गर्ने नै यस कार्यक्रमको मुख्य उद्धेस्य रहेको थियो।

३. कार्यक्रम संचालन प्रक्रिया (Methodology):

यो क्षमता अभिबृद्दि कार्यक्रम लैङ्गिक हिंसा विरुद्ध नीति निर्माण र कार्यान्वयन तहमा समेत संलग्न यस धनकुटा नगरपालिकाका सबै जनप्रतिनिधिहरुका लागि २ दिन धनपा ५ मुर्चुङ्गा होटलमा संचालन गरिएको थियो । यो कार्यकम संचालन गर्न विभिन्न विधिहरुको प्रयोग गरिएको छ । प्रशिक्षण कार्यक्रम अवधीभर सहभागीहलाई उत्सुक र छलफलमा

सक्रिय बनाई आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सहभागी हुने वातावरण तयार पारिएको थियो । यस प्रशिक्षणमा सहभागी केन्द्रित विधी अन्तर्गत निम्न लिखित विधिहरू अपनाई तालिम कार्यक्रम संचालन गरिएको छः

- सहभागीको काम र अनुभवहरूको सङ्क्षिप्त र सारगर्भित प्रस्तुति,
- सहभागीबीच अन्तक्रियात्मक तरिका अपनाई सिक्ने वातावरणलाई सहजीकरण गरेको,
- लैङ्गिक समानता तथा हिंसा सम्बन्धी ऐन, नीति, रणनीति र यससँग सम्बन्धित संरचनाहरू आफ्नो पालिका सान्दर्भिक बनाउन समूहकार्य, प्रस्तुतीकरण, भूमिका निर्वाह गराएको,
- प्रतिकार्य, संरक्षण सम्वन्धी सूचना प्रवाह गर्ने गतिविधिहरू बढाउन खेल र अन्तक्रियात्मक विधिहरू,
- विभिन्न सत्रहरूको छलफलबाट लैङ्गिक हिंसा निबारण सम्बन्धी कार्यहरूका लागि सहयोग पुग्ने बुँदाहरूको छनौट तथा मस्यौदा कार्ययोजनाको तयारी
- स्थानीय लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण गर्न जारी गरिएको आचार संहिता तथा प्रतिवद्धताको अनुमोदन र कार्यान्वयनमा ऐक्यबद्दता गरेको ।
- सहभागीहरुको सिकाई मापनका लागि pre-test र Post test को प्रयोग गरिएको ।

प्रशिक्षण सत्रहरूको प्रशिक्षण विधिमा सहयोग पु-याउन निम्नलिखित औजार तथा उपकरणको प्रयोग गरिएको थियो।

औजार सामाग्रीहरु	उपकरण
• पावर प्वाइट प्रस्तुति • समूहकार्यका टेमप्लेटहरू • लैङ्गिक हिंसा, लैङ्गिक समानता सम्बन्धी स्थानीय ऐन, कानून हातेपुस्तक लगायतका गहन अध्ययन सामग्रीका लागि हाजिरी जवाफजस्ता अन्तक्रियात्मक खेल, हिंसा न्यूनीकरणमा मूल प्रवाहीकरण गर्न अध्ययन सामग्री आदि प्रयोग गरिएको छ ।	• पर्याप्त पाठ्यसामग्री र अन्य सन्दर्भ—सामग्री • मेटा कार्ड र पोष्ट—इट प्याडहरू • नोटबुक र कलमहरू • पुस पिन, मास्किङ टेप, बोर्ड मार्करहरू (मेटिने र नमेटिने) • खैरो र सादा कागजहरू • अन्तक्रियात्मक खेलहरूका लागि आवश्यक सामग्री • मल्टिमिडिया प्रोजेक्टर, माइक्रोफोन, पिन आदि ।

४. कार्यक्रममा सहभागीहरुको विवरण (Participants):

यस दुई दिने प्रशिक्षण कार्यक्रममा धनकुटा नगरपालिकाका प्रमुख, उप प्रमुख, वडाध्यक्षहरु, कार्यपालिकाका सदस्यहरु र वडा सदस्यहरु गरी जम्मा ४६ जना जनप्रतिनिधिज्यूहरुको सहभागिता रहेको थियो ।

५. कार्यक्रम सञ्चालन भएको मिति र स्थान (Date & Venue):

उल्लेखित तालिम कार्यक्रम मितिः २०८२ साल जेठ १ र २ गते मुर्चुङ्गा होटल, धनपा ५ धनकुटामा संचालन गरिएको थियो ।

६. कार्यक्रममा भएको खर्चको विवरण (Expended Budget):

उल्लेखित कार्यक्रम संचालन गर्न धनकुटा नगरपालिकामा संचालित लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजना अन्तर्गत क्षमता विकास शीर्षकबाट खर्च गरिएको छ ।खर्चको विल भरपाईको विवरण यसैसाथ संलग्न गरिएको छ साथै सारांश तपशील अनुसार दिईएको छ ।

क.सं.	विवरण	रकम रु
१	सहभागीलाई विहानको खाजा, खाना, दिउँसोको खाजा, चियाकफि, विस्कुट, कार्यक्रम हल, प्रजेक्टर र पानी	१०९५३०
२	सहभागीका लागि स्टेशनरी र तालिम सामाग्री	१४६००
३	सहभागी यातायात खर्च	४००००
४	ब्यानर	१५००
५	स्रोत व्यक्तिको दैनिक तथा भ्रमण खर्च र पारिश्रमिक	२८६००
६	तालिम व्यवस्थापन, प्रतिवेदन र सहयोगी पारिश्रमिक	३०००
७	व्यवस्थापनमा सञ्चार खर्च	२०००
८	सहभागीलाई व्याग	७२०००
९	कार्यपत्रको फोटोकपि (Handsout)	४८००
१०	विविध खर्च (खादा, चक्लेट)	२८००
	जम्मा	**२७८८३०**

७. तालिमबाट हासिल भएका उपलब्धीहरु:

यो कार्यक्रम पश्चात तपशील बमोजिम उपलब्धीहरु प्राप्त भएको आशा राखिएको छ ।

- सहभागीहरु नेपालमा लैङ्गिक हिंसाको सवाल सम्बन्धी आधारभूत पक्ष,कानूनी व्यवस्था तथा सरोकारवाला हरुको भूमिकामा थप जानकार भई समाजमा सकारात्मक संदेश दिन सक्षम भएको ।
- धनकुटा नगरपालिकामा संचालन भईरहेको लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजना र यसले गर्ने कार्य र आफ्नो भूमिकाबारे जानकार भएको ।
- आगामी बर्षहरुको नीति, कार्यक्रम र योजना बनाउँदा लैङ्गिक समानता तथा लैङ्गिक हिंसाको क्षेत्र समेट्न सीप र प्रेरणा मिलेको ।

जनप्रतिनिधिहरुका लागि क्षमता अभिबृद्दि कार्यक्रम सम्पन्न

धनकुटा नगरपालिकामा संचालित लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजनाले लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणका सम्बन्धमा विभिन्न कार्यक्रमहरु गर्दै आएको छ । यसै क्रममा नगरपालिका प्रमुख, उप प्रमुख लगायत सम्पुर्ण जनप्रतिनिधिहरुका लागि गत जेठ १ र २ गते दुई दिने लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण सम्बन्धमा क्षमता अभिबृद्दि तालिम तथा परियोजनाको अभिमुखीकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरेकोछ । लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरण सम्बन्धमा स्थानीय नीति तथा कार्यक्रमहरु बनाउने र कार्यान्वयनमा समेत संलग्न हुनपर्ने भएकाले जनप्रतिनिधिहरुका लागि यो कार्यक्रम राखिएको थियो । दुई दिने यस तालिममा सहभागी रहनु भएका जनप्रतिनिधिहरुको विवरण तपशील अनुसार रहेको छ :

जम्मा सहभागी	४७ जना
महिला सहभागी	२३
पुरुष सहभागी	२४
बृहत जातिय समूह	
दलित	७ जना
जनजाती	२७ जना
ब्राम्हण/क्षेत्री	१३ जना

८. विषय बस्तु तथा सहजीकरण (Content & Facilitation):

यस क्षमता अभिबृद्धि तालिम कार्यक्रमको को विषय बस्तु र कार्यतालिका तपशील अनुसार रहेको छ ।

क्र.सं.	प्रशिक्षणको विषय वस्तु	समय तालिका	सहजकर्ता
१	*पहिलो दिनः सहभागी आगमन र विहानको खाजा*	*०८:००-०८:३०*	*सहभागीहरु*
२	***उद्घाटन सत्रः*** *सहभागीहरुको नामादर्ता, परिचय, नियम, अपेक्षा संकलन, स्वगत तथा कार्यक्रमको उद्धेस्यमा प्रकाश र उद्घाटन मन्तव्यसाथ सत्र विसर्जन*	*०८:३०-०९:००*	*स्थानीय सहजकर्ता, प्रमुख, र प्रमुख प्रसाशकीय अधिकृत*
३	*तालिम पूर्व मुल्याङ्कन प्रश्नावली*	*०९:००-०९:१५*	*सहभागीहरु*
४	लैङ्गिक हिंसा सम्बन्धी अवधारणा, नेपालको अवस्था, न्युनीकरणका प्रयास र अवरोधहरु	०९:१५-१०:४५	प्रज्ञा निरौला
५	***चिया विश्राम***	***१०:४५-११:००***	***सवै***
६	नेपालमा लैङ्गिक हिंसा सम्बोधन गर्ने संवैधानिक, कानूनी व्यवस्था र सँस्थागत संरचना	११:००-१२:३०	रमेश श्रेष्ठ
७	***दिउँसोको खाना***	***१२:३०-१३:३०***	***सवै***
८	कार्यस्थलमा हुने यौनजन्य दुर्व्यवहार, कानूनी व्यवस्था र निवारणका लागि प्रतिबद्दता	१३:३०-१५:००	प्रज्ञा निरौला
९	लैङ्गिक हिंसाको क्षेत्रमा फ्रन्टलाइन वर्कर्स र संघ/सँस्थाबीच समन्वय र सहकार्य	१५:,-१६:३०	दशरथ राई
१०	*पहिलो दिनको समिक्षा र समापन*	*१६:३०-१७:००*	*सहभागीहरु*
११	***दोस्रो दिनः*** *सहभागी आगमन र विहानको खाजा*	*०८:००-०८:३०*	*सहभागीहरु*
१२	*अघिल्लो दिनको पुनरावलोकन र प्रतिवेदनमा छलफल*	*०८:३०-०९:००*	*सहभागीहरु/सहजकर्ता*
१३	लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणका लागि समुदाय सचेतीकरण र IEC Materials को प्रयोग	०९:००-१०:३०	प्रज्ञा निरौला
१४	*चिया विश्राम*	*१०:३०-१०:४५*	*सवै सहभागी*
१५	एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र (OCMC)को अवधारणा, प्राप्त हुने सेवाहरु र प्रकिया	१०:४५-१२:१५	डा. सीमांकन पोखेल
१६	***दिउँसोको खाना***	***१२:१५-१३:१५***	***सवै सहभागीहरु***
१७	लैङ्गिक हिंसा न्यूनीकरणका प्रयास (पीडित केन्द्रीत दृष्टिकोण, व्यवहार, केश व्यवस्थापन संप्रेषण र रेफरल मेकानिजम) मा नेपाल प्रहरीको भूमिका र स्थानीय अवस्था	१३:१५-१४:४५	ईन्स्पेक्टर ध्रुव नारायण श्रेष्ठ
१८	लैङ्गिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्यका लागि एकिकृत सेवा पहुँच परियोजनाको परिचय	१४:४५-१६:१५	नुषराज श्रेष्ठ
१९	***तालिम मूल्याङ्कन तथा समिक्षा***	***१६:१५-१६:४५***	***सहभागीहरु***
२०	***औपचारिक रूपमा तालिम समापन***	***१६:४५-१७:१५***	***सहभागीहरु/उप प्रमुख***

लैंगिक हिंसा रोकथाम तथा प्रतिकार्य सम्बन्धमा क्षमता अभिबृद्धि कार्यक्रममा सहभागीहरुका लागि पूर्व परीक्षण र उत्तर परीक्षण (Pre-test and Post test) को प्रश्नावली समय १० मि.

सहि उत्तरमा रेजा लगाउनु होला ।

१. हाम्रो मानव समाजमा लिङ्ग भन्नाले के बुझिन्छ ?

क. पुरुष ख. महिला र पुरुष ग. महिला पुरुष र यौनिक अल्पसंख्यक

२. लैङ्गिकता भनेको के हो ?

क. प्रकृतिले बनाएको भूमिका ख. समाजले बनाएको महिला,पुरुष तथा यौनिक अल्पसंख्यकको भूमिका
ख. सरकारले बनाएको जातजाती अनुसारको भूमिका

३. लैङ्गिक हिंसा भन्नाले के बुझ्नु हुन्छ ?

क. घरेलु हिंसा ख. महिला हिंसा ग. लैङ्गिकताको आधारमा गरिने भेदभाव/हिंसा

४. लैङ्गिक हिंसाका प्रकारहरु के के हुन ?

क. शारिरीक हिंसा ख. सामाजिक/मनोबैज्ञानिक हिंसा ग. आर्थिक हिंसा घ. माथिका सवै

५. लैङ्गिक हिंसाबाट पीडित भएपछि देखिने सम्भावित परिणामहरू के के हुन् ?

क. शारीरिक चोटपटक ख. मानसिक रोग ग. एक्लोपना घ सवै

६. लैङ्गिक हिंसा सधै पुरुषले महिलामाथि गर्छन्।

क. ठीक

ख. गलत

७. यस्तो हिंसा न्यूनीकरणका लागि रोकथामका उपाय के हुन सक्छ ?

क. समुदाय सचेतीकरण ख. पिडकलाई कानुनी कारवाही गर्ने ग. परम्परागत कुरितिहरु हटाउने

घ.लैङ्गिक समानता प्रवर्दन गर्ने ङ. यस क्षेत्रमा काम गर्नेहरुको क्षमता विकास गर्ने च. सवै

८. पीडित केन्द्रित दृष्टिकोण भनेको के हो ?

क. पिडितको सुरक्षा र अधिकार ख. पिडकको अधिकार ग. राजनीतिक संरक्षण

९. नेपालमा लैङ्गिक हिंसा पीडितहरूका लागि मुख्य रेफरल मार्गहरू कहाँ हुन सक्छ ?

क.एकद्वार संकट व्यवस्थापन केन्द्र र प्रहरी ख. औषधी विभाग ग. गैसस घ. न्यायीक समिति

माथिका प्रश्नहरूको उत्तर निम्न अनुसार छ:

प्रश्न नं.	उत्तर	प्रश्न नं.	उत्तर
१	ग	२	ख
३	ग	४	घ
५	ग	६	ख
७	च	८	क

सहभागीहरुको तालिम पूर्व परीक्षण र तालिम पश्चात परीक्षणको नतिजा गर्दा तपशील अनुसारको आएको थियो ।

तालिम पूर्वको परीक्षण

मिलेको उत्तर संख्या	उत्तर मिलाउने सहभागी संख्या	तालिम पछिको मुल्याङ्कन	
३	२	मिलेको उत्तर संख्या	उत्तर मिलाउने सहभागी संख्या
२	३	3	1
४	३	४	२
५	५	6	2
६	६	७	९
७	८	८	८
८	३	९	७
९	०		